

11478

หนังสือพิมพ์คุณภาพ เพื่อคุณภาพของประเทศ

มติชน

วันอาทิตย์ที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2534

ปีที่ 14 ฉบับที่ 4695 ราคา 5 บาท

หัตถการกรมไยตาล ผลิตภาพที่สวยงามจาก "ไดเนด"

อิวัฒน์ ไชยนุรัตน์

ห้องสมุดกรมวิไลยศาสตร์บริการ

(บน) ชาว อ.หัวไทร จ. นครศรีธรรมราช ช่วยกันจักสานหมวกและกระเป๋าทันทำด้วยไยตาล (ล่าง) ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่ทำด้วยไยตาล โยคน

ไยตาล หรือโยคนด คือเส้นใยที่ได้จากโคน ทางตาล โยคนดตั้งแต่ส่วนที่ทางเริ่มแยกออกเป็น 2 แฉก คล้ายบิกนกถึงสุดโคนทาง ซึ่งโอบรัดติดอยู่กับลำต้น ชาวภาคใต้เรียกทางตาลโยคนดส่วนนี้ว่า **"กาบ โหนด"** และเนื่องจากลักษณะของกาบโหนดแยก ถ่างออกคล้ายซากกระดูกชาวบ้านจึงเรียก **"กาบโหนด"** แต่ละคู่ของแต่ละทางว่า **"1 ขวไทร"**

ชาวบ้านจะเลือกเอาเฉพาะทางของตาลต้นหนุ่ม นำเอากาบส่วนดังกล่าวมาทุบแล้วดึงเอาเฉพาะเส้นใย กาบโหนดแต่ละอันจะมีเส้นใย 3 สีคละปนกันคือ สีขาว สีน้ำตาล สีดำ จะต่างกันตรงความอ่อนแก่ของเส้นใย ส่วนความเหนียวและความทนทานก็จะแตกต่างกัน เหมาะที่จะเลือกใช้จักสานตามประโยชน์ใช้สอยและ ประดิษฐ์ลายตามธรรมชาติของสี เรียกเครื่องจักสาน ที่ทำด้วยไยตาลว่า **"หัตถกรรมไยตาล"**

ภาคใต้เป็นแหล่งที่มีต้นตาลโยคนดมากตั้งแต่จังหวัด ชุมพรเรื่อยลงมาจนถึง จ.ปัตตานี ต้นตาลจะขึ้นได้ดี ตามท้องทุ่ง ชาวบ้านจะนิยมปลูกตามคันนาเป็นส่วน ใหญ่ และรู้จักเอาส่วนต่างๆ ของต้นตาลมาใช้ประโยชน์ อย่างกว้างขวางสืบต่อกันมาจนกลายเป็นวัฒนธรรม ชาวบ้านหลายลักษณะ

ชาวภาคใต้รู้จักนำไยตาลมาใช้ประโยชน์มาช้านานแล้ว ระยะแรกส่วนใหญ่จะนำมาใช้ประโยชน์แบบง่ายๆ เช่น ใช้พันเชือกเพื่อล่ามวัวและควาย ทำแปบัดแมลง ทำไม้กวาด ทำชุดดักปลา ผูกสิ่งของ ที่นำมาใช้เป็นวัสดุหลักในรูปแบบต่างๆ มีอยู่บ้างแต่เป็นการทำใช้ในครอบครัวเท่านั้น ไม่มีความประณีต เพราะผู้ทำ ยังขาดความรู้และกรรมวิธีที่เหมาะสมในการนำเอาเส้นใยออกจากกาบตาล

ต่อมาเมื่อสินค้าประเภทหัตถกรรมจักสานด้วยไยตาลออกมาเป็นที่รู้จัก ตลอดจนหน่วยงานราชการ เริ่มให้ความสนใจที่จะส่งเสริม ชาวบ้านจึงได้เริ่มสนใจกันอย่างจริงจังและมีความรู้สามารถผลิตให้ดีขึ้น การผลิตเพื่อใช้ในครอบครัวจึงกลายมาเป็นการผลิตเพื่อ

ต้นตาลโยคนดที่นำมาใช้ประโยชน์ทำผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ

จำหน่าย จนเป็นที่นิยมแพร่หลายของผู้ใช้ โดยเฉพาะที่ อ.หัวไทร จ.นครศรีธรรมราช เนื่องจากมี **"ต้นตาลโยคนด"** อยู่มากมาย อาชีพเสริมที่ทำรายได้สูงแก่ชาวบ้านที่นี่ก็คือ การทำหัตถกรรมไยตาล

ในการตัดกบตาเวลานั้นจะต้องเลือกเอาภาพของ
ต้นตาลหนุ่มที่มีความสมบูรณ์ หนุ่มเต็มที่จะซึ่งอายุ
ประมาณ 5-15 ปี กบยาวประมาณ 1 เมตร ต้นตาล
ต้นหนึ่งจะเอาเส้นใยได้ประมาณ 3-5 ขาโคตร กบที่
ตัดได้จะมีความยาวประมาณ 1.5-2.5 ฟุต

การทบทกบตาเพื่อเอาเส้นใยตาลจะต้องนำกบ
ตาลที่ตัดไว้มาแช่น้ำ 3-5 คืน เพื่อให้กบพองตัว
นำมาทบทด้วยก้อนไม้ตามความยาวของกบ โดยเริ่ม
ทบทจากโคนกบ การทบทกบของตาลหนุ่มต้องเริ่มทบท
ทางด้านหลังกบก่อนจึงจะมาทบททางด้านหน้า ทบท

พอให้กบแตก สามารถดึงเส้นใยได้ง่าย ชาวบ้าน
เรียกว่า "ทบทพอย้า"

เส้นใยที่ดึงออกมาจากกบตาลยังไม่สามารถนำไป
ใช้จักสานได้ทันที ต้องนำมาทบทซึ่งเกาะติดอยู่ออกมา
เสียก่อน ก่อนจะนำมารูดขุยต้องนำไปตากแดดประมาณ
1 ชั่วโมง เพื่อให้เส้นใยหมาด ๆ ซึ่งจะทำให้เส้นใย
มีความเหนียว จากนั้นนำมาแช่น้ำประมาณ 5-10
นาที ให้อยู่พองตัวง่ายต่อการรูดก่อนที่จะใช้มีดรูด

ในปัจจุบันชาวบ้านมักจะใช้ไม้ไผ่ผ่ากลางทำเป็น
ด้าย ใช้แผ่นฝอยขัดหม้อทับประกบกัน เอาใยตาลสอด
ระหว่างด้ายของไม้ไผ่และฝอยขัดหม้อ ครั้งละประมาณ
7-10 เส้น แล้วซักหลาย ๆ ครั้งจนหมดขุย จากนั้นนำ
ไปต้มด้วยสารส้มประมาณ 30 นาที นำเส้นใยไปซัก
เรียงและรูดเส้นใยให้เส้นใยมีขนาดตามต้องการเสมอ
กันตลอดทั้งเส้น แล้วจึงนำไปจักสานได้เลย

หลังจากเตรียมเส้นใยเรียบร้อยแล้วก็จะนำมาจักสาน
เป็นเครื่องใช้ต่างๆ เช่น ตะกร้า หมวก กระเป๋าถือ
กล่องกระดาษเช็ดมือ ที่รองแก้ว ในบางครั้งก็จะมีกร
ใช้วัสดุเสริมนอกเหนือจากใยตาลเช่น ไม้ไผ่ หวาย
หรือย่านลิเภา เครื่องมือที่จะใช้ในการจักสานที่สำคัญ

มี เหล็กมาด เข็มเข็มขัดเส้นลวด เข็กรหรือในลอนขนาด
เล็ก ที่ตัดเส้น กาว ไม้กระดานขลุ น้ำมันชั่งเงา ตลอดจน
จิววัสดุที่ใช้เป็นตัวเสริมในการจักสานตามความจำเป็น
แต่ละรูปแบบ เช่น หวายนำมาใช้ทำโครงสานตะกร้า
สำหรับกระดานขลุใช้ทำกันตะกร้าและกันกระเช้าถือ
เข็กรหรือในลอนให้ผูกโครง

การสานใยตาลอาจใช้โครงหรือเบ้าก็ได้ขึ้นอยู่กับ
รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ใช้ทำและความสามารถของผู้จักสาน
เมื่อจักสานเสร็จแล้วอาจจะทาน้ำมันชักเงาเพื่อความ
สวยงามอีกครั้งหนึ่ง

แม้ว่าผลิตภัณฑ์จากใยตาลจะเป็นที่รู้จักของผู้ใช้
อย่างกว้างขวาง ก็ยังประสบกับปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งปัญหาด้านรูปแบบของผลิตภัณฑ์และทางด้านการตลาด

**ซึ่งทุกฝ่ายควรจะให้ความสนใจให้ความ
ช่วยเหลือกันอย่างจริงจัง**

ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่ชาว อ.หัวไทรทำเป็นอาชีพเสริมรายได้และเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว